

1.1 ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ หากประเทศใดมีประชากรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงแล้ว ประเทศนั้นก็มักจะเจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นในด้านใดก็ย่อมต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญ

กระบวนการที่สำคัญในการพัฒนากำลังคนก็คือ กระบวนการศึกษา โดยกระบวนการศึกษาถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องด้วยสติปัญญา ประสพการณ์ เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม และมีทักษะในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่ต่อจากการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความหมายสากลว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งจะผลิตคนให้มีวิชาการระดับสูง ให้เป็นคนที่มีประโยชน์ต่อสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจแก่ประเทศชาติ (วัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530: 1) หรืออาจกล่าวได้ว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญต่ออนาคตของนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาวิชาการขั้นสูงอันนำไปสู่วิชาชีพต่างๆ ที่นิสิตนักศึกษาจะยึดถือเป็นอาชีพต่อไปในอนาคต เป็นเหตุให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญส่วนใหญ่ต่างมุ่งหวังที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เท่าที่ความสามารถทางสติปัญญาและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจะเอื้ออำนวยให้และในปัจจุบันการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ใช้วิธีการสอบคัดเลือก โดยเป็นการทดสอบความรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญ

นอกจากนักเรียนในสายสามัญที่สอบแข่งขันเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาแล้ว นักเรียนสายอื่นต่างก็พยายามที่จะเข้ามาแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับนี้ด้วยเช่นกัน แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศไม่เอื้ออำนวยที่จะจัดการศึกษาที่จะตอบสนองของความต้องการให้แก่ทุก

คนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ทำให้โอกาสของความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับสูงมีน้อยลง

ในปีหนึ่งๆมีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โดยพิจารณาได้จากสถิติที่เกี่ยวกับโอกาสได้เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2510 กับ พ.ศ. 2521 (จิเชียร เกตุสิงห์, 2522: 45) จากการศึกษาพบว่า โอกาสการได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของคนไทยนั้นลดน้อยลงเรื่อยๆ จากร้อยละ 42.7 ในปี พ.ศ. 2510 เป็นร้อยละ 18.5 ในปี พ.ศ. 2521 โดยสาเหตุที่โอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาลดลง เนื่องจากจำนวนผู้สมัครสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในแต่ละปีเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมาก โดยในปี 2524-2532 นักเรียนที่มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐอยู่ระหว่างร้อยละ 14-18 เท่านั้น (ดูตารางที่ 1.1)

ในปี 2533-2542 มีผู้สมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่า 100,000 คนในแต่ละปี แต่ปริมาณการรับเข้าศึกษายังคงมีสัดส่วนที่ต่ำ กล่าวคือ ปี 2533-2536 ปริมาณการรับเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีประมาณร้อยละ 15 ของจำนวนผู้สมัคร ดังนั้นในแต่ละปีจึงมีนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายตกค้างและมีจำนวนสะสมมากขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา ปริมาณการรับเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ปี 2537-2541 ปริมาณการรับเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ อยู่ระหว่างร้อยละ 22-28 และปี 2542 ปริมาณการรับเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีประมาณร้อยละ 35 ทั้งนี้เนื่องจาก ปี 2542 ซึ่งเป็นปีแรกของการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาระบบใหม่ มีการนำผลการเรียนเฉลี่ยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาใช้ร่วมในการพิจารณาผลการสอบคัดเลือก (แต่ในที่สุดได้มีการยกเลิกไป เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับการคิดคำนวณเกรดเฉลี่ย (GPA) และตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (PR) ที่มีข้อผิดพลาดอยู่มาก) จึงทำให้มีจำนวนผู้สมัครสอบลดลงมาก สัดส่วนการรับจึงสูงกว่าปีที่ผ่านมา จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าถึงแม้สถาบันอุดมศึกษาจะเพิ่มจำนวนรับนักเรียนแล้ว ก็ยังไม่สามารถรองรับจำนวนที่เพิ่มขึ้นของผู้สมัครสอบคัดเลือกได้เพียงพอ ทำให้การสอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมีการแข่งขันที่สูงมาก

ดังได้กล่าวแล้วว่าการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเป็นความต้องการของนักเรียนส่วนใหญ่ ซึ่งความต้องการของนักเรียนเหล่านี้มีมากกว่าความสามารถที่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จะสามารถรับได้ ถึงแม้ว่าจะมีมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และ

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลจำนวนผู้สมัคร และจำนวนรับของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัด
ทบวงมหาวิทยาลัย ปี 2524-2542

ปี	จำนวนผู้สมัคร	จำนวนรับ	ร้อยละของผู้ผ่านการสอบ
2524	84,324	13,323	15.8
2525	91,288	13,557	14.9
2526	82,059	14,300	17.4
2527	95,312	14,506	15.2
2528	88,372	15,164	17.2
2529	97,838	15,690	16.1
2530	86,615	15,828	18.3
2531	89,409	16,005	17.9
2532	94,218	16,531	17.6
2533	111,615	17,650	15.8
2534	117,675	18,399	15.6
2535	126,631	19,469	15.4
2536	132,562	21,354	16.1
2537	134,654	37,478	27.8
2538	140,515	38,377	27.3
2539	160,841	45,613	28.4
2540	171,604	39,339	22.9
2541	190,460	47,910	25.6
2542	126,678	44,437	35.1

ที่มา: ทบวงมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง) และมหาวิทยาลัยเอกชนอีกจำนวนมากก็ตาม แต่นักเรียนส่วนใหญ่ก็ยังคงมุ่งที่จะสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยจำกัดรับของรัฐอยู่นั่นเอง

ในเมื่อความต้องการที่จะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยประเภทจำกัดรับมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่จำนวนนักเรียนที่รับได้มีจำนวนจำกัด ภาวะการแข่งขันเพื่อให้สามารถเข้าศึกษาได้จึงมีอยู่ในระดับสูง ประกอบกับวิธีการสอบคัดเลือกที่มุ่งเน้นความรู้ ความสามารถทางด้านเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ประสงค์จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยจำกัดรับของรัฐพยายามแข่งขันกันโดยหาทางที่จะทำให้ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ ให้ได้ เช่น มีการเตรียมตัวสอบล่วงหน้าเป็นเวลานานๆ โดยการเรียนด้วยตนเอง การอ่านหนังสือคู่มือและการเฉลยข้อสอบคัดเลือกต่างๆ รวมถึงการเรียนกวดวิชาที่สถาบันกวดวิชาต่างๆ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบันนี้

จากการศึกษารายงานประจำปีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยปรากฏว่า พ.ศ. 2523-2527 จำนวนร้อยละของผู้เรียนกวดวิชาที่สามารถสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้มีเพิ่มสูงขึ้นทุกปี (ดูตารางที่ 1.2) จนอาจกล่าวได้ว่า การเรียนกวดวิชาน่าจะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ความนิยมและความเชื่อถือในโรงเรียนกวดวิชาที่มีเพิ่มมากขึ้น (ยุพา วีระไวยยะ และคณะ, 2532) จากการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนกวดวิชา พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ยินดีที่จะให้บุตรหลานเรียนกวดวิชา และคิดว่านักเรียนจะได้ความรู้เพิ่มเติมหลังจากการกวดวิชาแล้วตลอดจนเป็นแนวทางในการสอบคัดเลือก และเป็นการช่วยให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการทำข้อสอบมากขึ้น

แนวการสอนในสถาบันกวดวิชาเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา จะเน้นการเตรียมตัวผู้เรียนในด้านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ซึ่งจะมีการเฉลยข้อสอบ และการเก็บข้อสอบรวมอยู่ด้วย นอกจากนี้สถาบันกวดวิชาที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันมักจะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์เรื่องเปอร์เซ็นต์การสอบเข้ามหาวิทยาลัย หรือการสอบเข้าสถาบันการศึกษาชั้นนำของนักเรียนเก่าของสถาบันกวดวิชานั้น เป็นเครื่องจูงใจให้นักเรียนรุ่นต่อๆ มาเข้ามาเรียนกวดวิชา ทำให้การเรียนกวดวิชาได้รับความนิยมมาก เนื่องจากผู้เรียนคาดหวังว่าเมื่อเรียนกวดวิชาแล้วจะทำให้ตนสามารถสอบคัดเลือกได้เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 1.2 ข้อมูลจำนวนและร้อยละของผู้สมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และผู้สอบได้ จำแนกตามการเรียนกวดวิชาและไม่เรียนกวดวิชา ประจำปี 2523-2527

ปีการศึกษา	จำนวนผู้สมัครสอบ					จำนวนผู้สอบได้				
	รวม	กวดวิชา		ไม่กวดวิชา		รวม	กวดวิชา		ไม่กวดวิชา	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2523	74,816	23,823	31.3	50,986	68.2	13,600	7,495	55.1	6,105	44.9
2524	84,324	26,427	31.3	57,897	68.7	13,323	7,641	57.4	5,682	42.7
2525	91,288	31,731	34.8	59,557	65.2	13,557	8,307	61.3	5,250	38.7
2526	82,059	29,126	35.5	52,933	64.5	14,300	6,790	47.5	7,506	52.5
2527	95,312	32,951	34.6	62,361	65.4	14,506	7,912	54.5	6,594	45.5

ที่มา: ทบวงมหาวิทยาลัย

เนื่องจากการกวดวิชามีความสัมพันธ์กับการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อและระบบการกวดวิชานี้จะสอนเฉพาะวิชาการที่จำเป็นในการสอบคัดเลือกเท่านั้น และอาจเป็นเพราะการเรียนการสอนตลอดจนหลักสูตรในระบบโรงเรียนนั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการสอบคัดเลือก คุณภาพการสอนของโรงเรียนปกติไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นนักเรียนที่มุ่งเข้าศึกษาต่อในระดับสูงต่างให้ความสนใจเรียนกวดวิชากันมากขึ้น จึงเปิดโอกาสให้มีโรงเรียนกวดวิชาเพื่อเข้าศึกษาต่อเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากเกือบทุกระดับ แม้ในระดับปริญญาโทก็ยังคงมีการเตรียมตัวจากโรงเรียนกวดวิชา และดูเหมือนโรงเรียนกวดวิชาเหล่านั้นมุ่งเพื่อทำธุรกิจเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนกวดวิชาต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ตัวนักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่เพียงพอที่จะทำให้นักเรียนสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อได้ ทำให้ในปัจจุบันจำนวนโรงเรียนกวดวิชาทั่วประเทศมีจำนวนมากถึง 604 แห่ง เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครมีโรงเรียนกวดวิชาถึง 298 แห่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในภาวะที่มีการแข่งขันทางด้านการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานการศึกษาเอกชน, 2543)

การเกิดระบบการกวดวิชาเพื่อเข้าศึกษาต่อนอกจากจะทำให้ผู้ปกครองต้องมีรายจ่ายทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเกินความจำเป็นแล้ว การกวดวิชายังทำให้เกิดปัญหาทางสังคมโดยส่วนรวมอีกด้วย กล่าวคือ ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาและโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้นจึงจะมีโอกาสได้เรียนกวดวิชาและสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยปิดของรัฐได้ในสัดส่วนที่สูงกว่า และอาจทำให้ครูผู้สอนไม่ตั้งใจสอนในโรงเรียนปกติเพื่อจะให้นักเรียนไปเรียนเพิ่มเติมในโรงเรียนกวดวิชาที่ตนสอนอยู่ นอกจากนี้ยังอาจกล่าวได้ว่าการเรียนกวดวิชาถือเป็นการสูญเปล่าของระบบการศึกษาประการหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าระบบการเรียนการสอนตามปกติจะทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถเหมาะสมสามารถสอบคัดเลือกได้

เมื่อการเรียนกวดวิชาเป็นที่นิยมมากขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่าเด็กไทยในปัจจุบัน เห็นว่าการกวดวิชาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการศึกษา จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเรียนกวดวิชาของผู้เรียน ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการเรียนกวดวิชา และเนื่องจากการวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่พบว่าผู้ที่เรียนกวดวิชาส่วนมากเป็นผู้ที่มีผลการเรียนเดิมดี (สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ, 2526) หากผู้เรียนกลุ่มนี้ไม่เรียนกวดวิชาก็มีโอกาสสอบคัดเลือกได้เช่นกัน จึงน่าสนใจที่จะศึกษาถึงผลการสอบคัดเลือกของผู้เรียนกวดวิชาและไม่เรียนกวดวิชา ที่มีผลการเรียนเดิมในระดับเดียวกันว่าจะมีผลการสอบคัดเลือกต่างกันหรือไม่ ซึ่งอาจแสดงได้ถึงผลของการเรียนกวดวิชาที่มีผลต่อการสอบคัดเลือกได้ โดยเลือกศึกษานักเรียนที่เรียนกวดวิชาเพื่อสอบ

เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางแก่กระทรวงศึกษาธิการและผู้วางแผนการศึกษา ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนให้เหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้เรียนกวดวิชา และผู้ที่ไม่ได้เรียนกวดวิชา
3. เพื่อศึกษาผลของการเรียนกวดวิชาที่มีต่อการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ในสถาบันอุดมศึกษา

1.3 ขอบเขตในการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชา ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้เรียนกวดวิชาและไม่เรียนกวดวิชา และการศึกษาผลสำเร็จในการสอบเข้าสถาบันอุดมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายวิชาคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ ที่เรียนในโรงเรียนรัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากงานศึกษาวิจัยนี้จะทำให้ทราบสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนกวดวิชาของนักเรียน รวมถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์การเรียนกวดวิชา ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา และผลสำเร็จของการเรียนกวดวิชาที่มีต่อการสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา ช่วยเป็นประโยชน์แก่ผู้วางแผนหรือกำหนดนโยบายในการศึกษา เช่น รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จะต้องจ่ายสำหรับการเรียนกวดวิชาของบุตรหลาน และช่วยลดความสูญเปล่าของการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา